

ГЛОБАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЦІ¹

студент гр. ІН-31 **Яковенко В.В.**
Сумський державний університет (Україна)

На початку третього тисячоліття глобалізація стала основною тенденцією розвитку світової економіки. Сьогодні глобалізація це не просто злиття ринків окремих продуктів у процесі діяльності транснаціональних корпорацій, а й складний комплекс трансграничних взаємодій між фізичними особами, підприємствами, інститутами й ринками. Основною рисою цього процесу є зростання взаємозалежності країн унаслідок збільшення масштабів та обсягів міжнародних економічних відносин на основі інформаційних та комунікаційних технологій.

Глобалізація торкається всіх областей суспільного життя та передбачає утворення міжнародного правового і культурно-інформаційного поля на основі економічної інтеграції. Негативним аспектом даного питання є часткова втрата здатності урядів багатьох країн самостійно управляти політикою та економікою. Дана теза найкраще характеризує суспільне життя сучасною Україною.

Глобальне управління – це колективне розв'язання спільних проблем на міжнародному рівні – перебуває у критичному стані. Після Другої світової війни інституції глобального управління досягли значних успіхів, але сьогодні міжнародні організації та уряди країн уже не в силі розв'язати численні складні міжнародні проблеми навіть в рамках Європейського Союзу.

Глобальне управління економічними процесами стане ефективним з огляду на три чинники швидкої глобалізації: економічна взаємозалежність (на основі факторів виробництва), швидке економічне зростання окремих країн, взаємопов'язаність у вирішенні економічних проблем (економічні й фінансові кризи; політичні конфлікти)

Для розуміння основних аспектів глобального управління в економіці потрібно означити основні концепції: синонімічна, планетарна, наднаціональна і цивілізаційна.

Синонімічна концепція полягає в тому, що під глобальним управлінням (менеджментом) розуміють сучасний етап (форму) управління міжнародними корпораціями, що динамічно змінюється під впливом процесів глобалізації.

Планетарна концепція виходить з того, що глобальне управління існує лише в транснаціональних корпораціях («глобально-корпоративний менеджмент»). Такий підхід ґрунтується на упередженні подальшого наростання загрози державам-націям з боку глобальних корпорацій. Адже загальні доходи десяти найбільших глобальних корпорацій становлять космічну цифру— 13 трлн. дол. США, а їх активи— 35 трлн. дол. США. Середній дохід однієї з цих корпорацій, наприклад, у 120 разів перевищує Державний бюджет України.

Наднаціональна концепція глобального управління - утворення міжнародних організацій, що впливають на діяльність не лише держав, а й транснаціональних корпорацій. Наприклад, створення світових урядів для глобального менеджменту. Ця концепція має на меті поставити під контроль сам процес глобалізації, подолати її стихійний характер. Прибічники такого погляду спираються на французьку доктрину глобалізації в модифікації «мондіалізації», яка ґрунтується на розвитку наднаціональних механізмів управління в умовах інтенсифікації глобалізованої економіки і суспільної інтеграції.

Цивілізаційна концепція виходить, з того, що управління економікою, відбувається одночасно зі становленням глобальної цивілізації. На думку одного з провідних фахівців з міжнародного бізнесу Г. Перлмуттера, становлення глобальної цивілізації призведе до появи дуже широкої і навіть хаотичної мозаїки культурних відмінностей і міжнародних культурних гібридів. За таких умов корпорації повинні змінювати свої системи управління в напрямі формування нового глобального менеджменту.

Важливим компонентом процесу глобалізації економіки є кардинальна трансформація механізмів економічного регулювання в напрямку становлення глобально

¹ Робота виконувалася за рахунок бюджетних коштів МОН України, наданих на виконання науково-дослідної роботи № 53.15.01-01.15/17.3Ф «Методологія формування механізму інноваційного розвитку національної економіки на основі альтернативної енергетики»

інтегрованої регулюючої системи. Вона будується на комплексі факторів, які уможливають якісне піднесення ефективності економічної діяльності в рамках світового господарства на основі міжнародної кооперації, отримання тим самим великого синергічного ефекту.

У результаті транснаціоналізації був створений складний механізму регулювання. Найбільш помітною характеристикою цієї нової структури є швидке становлення нової суперструктури економічного регулювання, яку можна було б умовно позначати як мегарівень. Організаційна структура мегарівня складається з кількох ключових компонентів: управляючі механізми транснаціональних чи багатонаціональних корпорацій, міжнародні об'єднання, урядові та неурядові організації й інтеграційні угруповання, системи регулюючих норм і правил, якими вони оперують.

Незважаючи на тенденції до все більшого інтернаціонального економічного управління, міжнародна регулююча система все ще лишається дезінтегрованою, діяльність більшості її складових частин слабо узгоджується, а інколи і прямо суперечить одна одній.

Велику небезпеку становить на сьогодні очевидний дисбаланс між двома сторонами системи економічної глобалізації – між процесами лібералізації основних факторів виробництва в рамках світогосподарської системи, з одного боку, та процесами створення системи міжнародних норм регулювання – з другого.

Спостерігається очевидний дисонанс між різними рівнями глобального регулювання. Регулюючі механізми ТНК є значно більш розвиненими, ніж механізми, які забезпечують макроекономічне балансування різноманітних потоків у рамках світового господарства.

Також в нинішній глобальній системі управління економікою надто слабкими є ті регулюючі підсистеми, які забезпечують функції контролю.

До глобальних управлінських інституцій відносяться, наприклад, організації загальної компетенції, що охоплюють всі сфери політичних, економічних, соціальних та культурних відносин (ООН, Рада Європи, Ліга арабських держав), і спеціальної компетенції, які здійснюють співробітництво в будь-якій визначеній сфері (Всесвітній поштовий союз, Міжнародна організація праці, Всесвітня організація охорони здоров'я); організації, які регулюють світові фінансові ринки і міжнародні, валютно-фінансові відносини (МВФ, група Світового банку та ін.); організації, що регулюють товарні ринки і міжнародні торговельні відносини (СОТ, ОПЕК та ін.); регіональні міжнародні організації (ЄС).

Істотним кроком у напрямку формування системи глобального економічного управління стало завершення в 1994 р. Уругвайського раунду переговорів у рамках ГАТТ. В результаті було створено, по суті, нову міжнародну торговельну систему, яка базується на прийнятті комплексної системи міжнародних норм та інституцій, які дедалі більше підпорядковують собі національні системи регулювання не тільки у вузько торговельній сфері, але й суміжних сферах.

На сьогодні є певна нерівномірність розвитку різних компонентів системи глобального регулювання – з досить істотним виділенням значення системи Світової організації торгівлі (СОТ) як поки що найбільш потужної і широкої за сферою системи глобального управління економічними процесами.

Глобальне управління перебуває на стадії концептуального становлення і потребує вдосконалення понятійного апарату. Тим не менше, саме глобальне управління „governance”, засноване на пріоритетах співробітництва і взаємодопомоги, може стати тією парадигмою, що скеровуватиме глобалізацію в межі всезагального демократичного розвитку на основі економічного і соціального балансу між різними країнами в системі світової економіки.

Специфіка предмета і методів глобального управління зумовлюється тим, що воно перебуває на перетині національних інтересів і владних відносин, а тому спільне розв'язання проблем шляхом співробітництва, спільні зусилля і співучасть є необхідними механізмами регулювання глобальних взаємозалежностей і проблем.

1. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003. – 360 с.
2. Міжнародний менеджмент: навчальний посібник / Л.І. Михайлова, О.Ю. Юрченко, Ю.І. Данько, А.М. Михайлов. - К. : ЦУЛ, 2007. - 200 с.
*Науковий керівник: асистент **Омельяненко В.А.***

Яковенко, В.В. Глобальне управління в економіці [Текст] / В.В. Яковенко; наук. кер.: В.А. Омельяненко // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. - Суми : СумДУ, 2015. - С. 167-169.